

Jmenné číslo

- jmenné číslo: **singulár, plurál**
- u substantiv vyjadřuje protiklad **jednotliviny a mnohosti**, tzn. klade do protikladu vyjádření **počtu jeden** (*pán, růže*) a počtu **víc než jeden** (*páni, růže*)
- ostatní kvantitativní vztahy se morfologicky nevyjadřují, dají se ale vyjádřit **lexikálně** (slovně) = číslovkami (*sto žáků*)
- vyjadřuje se soubory sg. a pl. koncovek
- číslo substantiv přejímají tvary závislých adjektiv, zájmen, číslovek, sloves
(*naš syn se vrátil šťastný*)
- číslo nesklonných substantiv je vyjádřeno pouze pomocí shody
(*všichni jmenovaní atašé přišli...*)

Dělení substantiv na základě vyjádření gramatického čísla:

1. **jména počítatelná** – mají číslo jednotné i množné (*stůl – stoly*)
2. **jména nepočítatelná** – mají jen jedno gramatické číslo
 - a) *singularia tantum* (pouze tvary sg.)
 - b) *pluralia tantum* (pouze tvary pl.)

a) *singularia tantum*

1. **jména hromadná** (*listí, stromoví, rostlinstvo, hmyz, mládež, ...*)
2. **jména látková** (*voda, víno, písek, zlato, ...*)
3. **jména abstraktní** (*láska, nenávisť, cítění, ...*)
4. **jednoprvkové množiny** – tzv. **unika** (*gotika, vesmír, ...* dle PMČ)
5. **jména vlastní** (*Jan, Brno, Říp, ...* dle MČ2)

b) pluralia tantum = jména pomnožná (plurálovou formou označují jak jeden, tak více předmětů, jevů)

- **názvy předmětů** (*nůžky, vrata, ...*)
- **názvy částí těla** (*záda, bedra, ústa, ...*)
- **názvy svátků** (*Vánoce, Velikonoce, narozeniny, ...*)
- **názvy zeměpisné** (*Budějovice, Beskydy, ...*)
- **názvy dětských nemocí** (*spalničky, zarděnky, ...*)
- atd.

Množství (kolik) bývá u pomnožných substantiv vyjádřeno **druhovými číslovkami**, které mají ale **funkci číslovek základních** (*dvoje dveře*).

Duál

Stará čeština měla ještě dvojné číslo = duál.

Současná čeština

- **celý systém duálového skloňování** se zachoval u číslovek *dva, oba*;
- **zbytky duálových tvarů** (ale ve významu plurálu) existují v některých tvarech substantiv v názvech **párových tělesných orgánů**: *ruce, nohy, prsa, kolena, ramena, oči, uši*.

Všechny duálové tvary dnes **slouží jako tvary plurálové**.